

وَ يُقَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۚ
 لَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ
 مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾ بَقِيَّتُ اللَّهُ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۚ
 وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوا يُشْعِبُ أَصْلُوتِكَ
 تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا
 مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يُقَوْمِ
 أَرَعَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّي وَ رَزَقْنِي مِنْهُ
 رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا
 أَنهَيْكُمْ عَنْهُ ۚ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ ۚ
 وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ ۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ
 ﴿٨٨﴾ وَ يُقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ
 مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ ۚ
 وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَ اسْتَغْفِرُوا
 رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوَبُوا إِلَيْهِ ۚ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

۱. حضرت مهدی (ع) در چه تاریخی و در کجا به دنیا آمدند؟ جواب صفحه بعد

۲. حضرت مهدی (ع) در چه تاریخی به امامت رسیدند؟ پاسخ: ۲۶۰ هـ.ق.

۳. دوران غیبت حضرت مهدی (ع) به چه دوره هایی تقسیم می شود؟

پاسخ: ۱. غیبت صغری از سال ۲۶۰ تا ۳۲۹ هـ.ق به مدت ۶۹ سال ۲. غیبت کبری از سال ۳۲۹ هـ.ق تاکنون

۴. نواب اربعه یا نواب خاص چه کسانی بودند؟ جواب صفحه بعد

۵. در دوره ی غیبت ..... ارتباط حضرت مهدی (ع) با مردم، از طریق نواب اربعه خاص بود. پاسخ: صغری

۶. چرا دوران غیبت کبری امام مهدی (ع) به این نام مشهور شد؟ پاسخ: به دلیل طولانی بودن این دوره

درس نهم

عصر غیبت

دوره امامت امام زمان علیه السلام با غیبت کوتاهی شروع شد که ۶۹ سال به طول انجامید. پس از آن،

غیبتی طولانی آغاز شد که تاکنون ادامه دارد.

در این درس می خواهیم بدانیم :

۱- علت غیبت امام زمان علیه السلام چیست؟

۲- ایشان چگونه در دوران غیبت، پیروان خود را هدایت و یآوری می کنند؟

۳- ما در دوران غیبت چه مسئولیت هایی داریم؟

۷. پیامبر اکرم (ص) ..... و ..... را پدران امت معرفی کرده است. پاسخ: خودش - حضرت علی (ع)

۸. عاملان اصلی شهادت امامان چه کسانی بودند؟ پاسخ: حاکمان بنی امیه و بنی عباس

۹. مردم چگونه باعث به شهادت رسیدن امامان شدن توضیح دهید؟

۱ (حضرت مهدی علیه السلام) دوازدهمین امام ما، در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه.ق، در «سامرا» متولد شد و تا سال ۲۶۰ ه.ق، در کنار پدر بزرگوارش زندگی می کرد. امام حسن عسکری علیه السلام در این مدت، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آنکه در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می کرد.

پس از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در سال ۲۶۰ ه.ق، امامت امام مهدی علیه السلام آغاز شد. آن حضرت از ابتدای امامت خود که تاکنون ادامه دارد، دو غیبت داشته است. اول، غیبتی که تا سال ۳۲۹ ه.ق طول کشید و «غیبت صغری» نامیده می شود. امام در این دوره، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف اند. ۴ شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر علیه السلام برای ایشان نامه ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز می شود. به دلیل طولانی بودن این دوره از غیبت، آن را «غیبت کبری» می نامند.

غیبت امام مهدی علیه السلام

خداوند نعمت هدایت را با وجود امامان تمام و کامل گردانیده و راه رسیدن به رستگاری را برای انسانها هموار ساخته است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، خود و امام علی علیه السلام را پدران امت معرفی فرموده است^۳ و روشن است که دلسوزی پدر برای فرزندان خود قابل توصیف نیست. اما فرزندان ناسپاس، قدر پدران مهربان خود را نشناختند و چنان در مسیر گمراهی پیش رفتند که یازده تن از رهبران آسمانی خود را شهید کردند. درست است که حاکمان بنی امیه و بنی عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند، و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند، اما بیشتر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی کردند و وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی دادند. اگر مردم آن دوره با این حاکمان ظالم، مبارزه می کردند، خلافت در اختیار امامان قرار می گرفت و آن بزرگواران، بیش از پیش مردم را به سوی توحید و عدل فرامی خواندند و جامعه بشری در مسیر صحیح کمال پیش می رفت.

۱- این دعایی است که بعد از نام بردن از حضرت مهدی گفته می شود و به این معناست که خداوند متعال ظهور آن حضرت را نزدیک فرماید.

۲- نایبان خاص امام عصر علیه السلام عبارتند از: عثمان بن سعید (به مدت ۵ سال)، محمد بن عثمان (به مدت ۴۰ سال)، حسین بن روح نوبختی (۲۱ سال) و علی بن محمد سمری (۳ سال).

۳- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «أَنَا وَ عَلِيُّ ابْنَا هَذِهِ الْأُمَّةِ؛ من و علی پدران این امتیم». علل الشرایع، شیخ صدوق، ج ۱، ص ۱۲۷.

۱۰. چرا حاکمان بنی عباس امامان دهم و یازدهم را در محاصره کامل قرار داد بودند؟

شکل دوم سوال ۱۰: چرا حاکمان بنی عباس درصدد بودند که مهدی موعود را به محض تولد به قتل برسانند؟

۱۱. امامت در زمان حضرت مهدی (ع) چه شکلی به خود گرفت؟ پاسخ: امامت از پس پرده غیبت، ادامه یافت.

همان طور که در تاریخ نقل شده است، سخت گیری حاکمان بنی عباس نسبت به امام دهم و یازدهم تا حدی شدت یافته بود که آن بزرگواران را در محاصره کامل قرار داده بودند؛ (زیرا آنان از اخباری که از پیامبر اکرم ﷺ و سایر امامان رسیده بود، مطلع بودند.

پیامبر اکرم ﷺ درباره دوازده جانشین خود با مردم سخن گفته بود و امام مهدی ﷺ را به عنوان آخرین امام و قیام کننده علیه ظلم و برپا کننده عدل در جهان معرفی کرده بود. امیرالمؤمنین علی ﷺ و سایر امامان نیز از آن حضرت و مأموریتی که از جانب خدا دارد، یاد کرده بودند) به همین دلیل، حاکمان بنی عباس درصدد بودند مهدی موعود ﷺ را به محض تولد به قتل برسانند.

از این رو، خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده غیبت ادامه یابد و تا فراهم آمدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی از نظرها پنهان باشد (این غیبت آن قدر ادامه می یابد که نه تنها مسلمانان، بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند) ۱۲

امام علی ﷺ می فرماید: (زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی ماند. اما خداوند، به علت ستمگری انسان ها و زیاده روی شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میانشان بی بهره می سازد.) ۱۳

تدبر در قرآن

خداوند در قرآن کریم، علت از دست دادن نعمت ها را این گونه بیان کرده است:

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۲

«خداوند نعمتی را که به قومی ارزانی کرده است، تغییر نمی دهد مگر آنکه آنها، خود وضع خود

را تغییر دهند. همانا که خداوند شنوا و داناست.»

با تفکر در این آیه، عبارت های زیر را کامل کنید:

۱- اگر مردم نعمتی را که خدا به آنها داده است درست استفاده نکنند، خداوند آن نعمت را از آنها می گیرد.

۲- زمینه ساز هلاکت یا عزت و سربلندی یک جامعه خود مردم آن جامعه اند.

◀ باز پس گیری نعمت توسط خداوند معلول استفاده نادرست مردم از نعمت هاست این یک

سنت (قانون) الهی است.

◀ بیانگر علت غیبت حضرت مهدی (ع)

۱۴. امام زمان (ع) را از چه جهت غایب نامیده اند؟
 ۱۵. به چه دلیل امام مهدی (ع) خود را به خورشید پشت ابر توصیف کرده است؟
 ۱۶. در دوران غیبت حضرت مهدی (ع) اجرای کدام یک از وظایف امامت امکان پذیر نیست؟
 ۱۷. بهره مندی مردم از حضرت مهدی (ع) در عصر غیبت منحصر به چه چیزی است؟ چرا؟

چگونگی امامت حضرت مهدی علیه السلام در عصر غیبت

۱۴) برای درک درست رهبری امام در عصر غیبت،

ابتدا باید توجه کنیم که امام را از آن جهت «غایب» نامیده‌اند که ایشان از نظرها «غایب» است، نه اینکه در جامعه حضور ندارد. به عبارت دیگر، ما انسان‌ها هستیم که امام را نمی‌بینیم، نه اینکه ایشان در بین ما نیست و از وضع ما بی‌خبر است. ۱۴
 امیر المؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

«حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند... به نقاط مختلف می‌رود، سخن مردم را می‌شنود و بر جماعت مردم

سلام می‌کند... تا اینکه زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرا می‌رسد. هان! آن روز، روز شادی فرزندان علی و پیروان اوست».

۱۵) به دلیل غایب بودن حضرت مهدی علیه السلام، بهره‌مندی از ایشان در عصر غیبت کاهش می‌یابد. از این رو آن حضرت خود را به خورشید پشت ابر تشبیه کرده‌اند. ۱۵) (در این دوره، نه امکان حکومت و ولایت ظاهری آن امام هست و نه امکان تشکیل جلسات درس و تعلیم معارف و احکام دین توسط ایشان؛ ۱۶) برای همین، ۱۷) این بهره‌مندی، منحصر به «ولایت معنوی» می‌شود که نیازمند به ظاهر بودن بین مردم نیست. ۱۷) (ایشان به اذن خداوند از احوال انسان‌ها آگاه است، افراد مستعد و به‌ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک‌ها و امدادهای معنوی خویش برخوردار می‌سازد) امام عصر علیه السلام در نامه‌ای به شیخ مفید^۲، از علمای بزرگ اسلام، می‌فرماید:

«ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست».

۱) نامه حضرت مهدی (ع) به شیخ مفید
 ۲) بیانگر بهره‌مندی انسان‌ها از ولایت معنوی حضرت مهدی (ع)

هم‌اکنون نیز امام عصر علیه السلام سرپرست، حافظ و یاور مسلمانان است. ۲) (هدایت باطنی افراد، حل بعضی از مشکلات علمی علما، خبر دادن از پاره‌ای رویدادها، دستگیری از در ماندگان و دعا برای مؤمنان، نمونه‌هایی از یاری‌رسانی‌های آن حضرت است) چه بسیارند افرادی که از یاری آن امام برخوردار

۱- الغیبه، نعمانی، ص ۱۴۴.

۲- بحار الانوار، مجلسی، ج ۵۳، ص ۱۸۱.

۳- شیخ مفید در سال ۳۸۱ ق، به مرجعیت شیعیان رسید و تا سال ۴۱۳ ق، به مدت ۳۲ سال مرجعیت شیعیان را برعهده داشت. شیخ مفید بالغ بر ۲۰۰ عنوان کتاب و رساله تألیف کرد و شاگردان بزرگی چون سید مرتضی، سید رضی و شیخ طوسی را تربیت کرد و در تحکیم جایگاه تشیع در جهان اسلام بسیار مؤثر بود.

۱۸. چرا در دوره ی غیبت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری (حکومت) توسط حضرت مهدی (ع) ممکن نیست؟

پاسخ: به دلیل عدم ظاهر بودن حضرت مهدی (ع) در بین مردم انجام این وظایف امکان پذیر نیست ۱۱۳

۱۹. ولایت معنوی حضرت مهدی (ع) چگونه است؟

۲۰. نمونه‌هایی از یاری‌رسانی‌های حضرت مهدی به شیعیان را ذکر کنید؟

۲۱. آیا دوره غیبت به معنای عدم امامت امام عصر است؟

۲۲. در دوره ی غیبت دو مسئولیت تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی) و ولایت ظاهری بر عهده چه کسانی است؟

پاسخ: عالمان دین

می شوند، بدون آنکه ایشان را بشناسند.

بنابراین^{۲۱}، (دوره غیبت، به معنای عدم امامت امام عصر علیه السلام نیست، بلکه رهبری حقیقی مسلمانان هم اکنون نیز به عهده ایشان است؛ اما این رهبری را انسان های عادی حس نمی کنند؛ همان طور که برخی از انسان ها فواید خورشید پشت ابر را در نمی یابند و مشاهده نمی کنند. اگر شب، عالم را فراگیرد و خورشید هیچ گاه طلوع نکند، آن زمان است که نعمت وجود خورشید پشت ابر نیز بر همگان روشن خواهد شد) ^{۲۱}

فیلم (۱): طول عمر امام زمان علیه السلام **لینک دانلود این فیلم**

دانش تکمیلی

برای آشنایی با نمونه ای از هدایت معنوی و امداد امام زمان علیه السلام در عصر غیبت به سایت گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

وعدۀ های خدا به مومنان صالح: ۱. جانشینی آنان در زمین ۲. استقرار دین حق (اسلام)

تدبر در قرآن

۳. تبدیل ترسشان به امنیت ۴. عبادت خداوند و از بین رفتن شرک

قرآن کریم، در برخی از آیات درباره آینده زندگی انسان ها در زمین سخن گفته و وعده هایی داده است. وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا...^۱

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده اند، وعده داده است که آنان را جانشین در زمین قرار دهد، همان طور که قبل از آنان کسانی را جانشین قرار داد، و دینشان را که برای آنان پسندیده مستقر سازد و بیم و ترسشان را به امنیت مبدل سازد. [به گونه ای که دیگر] مرا بپرستند و به من شرک نوزند.

و تَرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ^۲

ما می خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم و آنان را

وارثان [زمین] قرار دهیم خواست و اراده خداوند: منت نهادن بر مستضعفان: پیشوایان و وارثان زمین قرار دادن آنان

وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ^۳

به راستی در زبور، پس از ذکر (تورات) نوشته ایم که زمین را بندگان شایسته من به ارث می برند.

کتاب حضرت موسی (ع)

۱- سوره نور، آیه ۵۵.

۲- سوره قصص، آیه ۵.

۳- سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

کتاب حضرت داود (ع)

الهی بودن پایان تاریخ عقیده ای مشترک در تمام ادیان

وارثان زمین بندگان شایسته ی خداوند

۲۳. پیامبران الهی تحقق وعده الهی پیروزی حق بر باطل در آینده را چگونه ممکن می‌دانند؟

۲۴. ادیان الهی در مورد تحقق وعده الهی پیروزی حق بر باطل و ظهور موعود در چه چیزی اختلاف نظر دارند؟

در این آیات بیندیشید و بگویید چه آینده‌ای برای هر یک از موارد زیر بیان شده است؟

- ۱- مؤمنین صالح جانشینان خداوند بر روی زمین خواهند بود. ۲- مستضعفین پیشوایان مردم و وارثان زمین خواهند بود.
- ۳- بندگان شایسته‌ی من زمین را به ارث می‌برند. ۴- دین حق در زمین مستقر می‌شود.

موعود و منجی در ادیان

۲۳ (پیامبران الهی، برای تحقق این وعده الهی (پیروزی حق بر باطل در آینده تاریخ) از یک طرح الهی سخن گفته‌اند. آنان اعلام کرده‌اند که گرچه مستکبران نمی‌خواهند، اما روزی جامعه بشری آماده پذیرش حق خواهد شد و یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند و حکومتی عادلانه در جهان تشکیل می‌دهد.) ۲۳

این عقیده اصلی همه پیامبران الهی است، اما تعلیمات هر پیامبری، جز پیامبر خاتم، دستخوش دگرگونی شد؛ یکی از این دگرگونی‌ها، مربوط به (چگونگی ظهور و تشکیل حکومت جهانی بود) با وجود این، ۲۴ همه در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند) ۲۵

بیشتر بدانیم

– یهودیان معتقدند که هنوز «مسیح» و منجی نیامده است، روزی مسیح خواهد آمد و دین حضرت موسی علیه السلام را در جهان گسترش خواهد داد و عدالت را برقرار خواهد کرد.

– مسیحیان بر این باورند که حضرت عیسی علیه السلام همان منجی و موعود آخرالزمان است. آنان معتقدند که حضرت عیسی علیه السلام در شبی که مأموران به مخفیگاهش حمله کردند، دستگیر شد؛ روز بعد او را به صلیب کشیدند و کشتند و سه روز پس از مرگ، از صلیب پایین آوردند و دفن کردند. اما ایشان زنده شد و از قبر به آسمان رفت. او دوباره ظهور می‌کند و انسان‌ها را نجات می‌دهد.^۱

– در آیین زرتشتی، اعتقاد به سُوشیانت که به معنای منجی و رهاننده است، اعتقاد رایجی است و در متون زرتشتی به ظهور این موعود بشارت داده شده است.^۲

موعود در اسلام

۲۶ (ما مسلمانان نیز مانند پیروان سایر ادیان الهی عقیده داریم که در آخرالزمان منجی انسان‌ها، ظهور خواهد کرد و جهان را به نهایت عدل خواهد رساند. این منجی، امام مهدی علیه السلام است که از نسل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌باشد) ۲۶

۱- قرآن کریم، کشتن و به صلیب کشیده شدن حضرت عیسی علیه السلام را به صراحت رد می‌کند و می‌فرماید که «آنان در این مسئله دچار اشتباه شدند» (سوره نساء، آیه ۱۵۷).

۲- «سوشیانت» یا «سیر اندیشه ایرانیان درباره موعود آخرالزمان» از علی اصغر مصطفوی.

۲۵. ادیان الهی در مورد تحقق وعده الهی پیروزی حق بر باطل و ظهور موعود در چه چیزی اتفاق نظر دارند؟

۲۶. عقیده مسلمانان در رابطه با پیروزی حق بر باطل و ظهور موعود را توضیح دهید؟

۲۷. عقیده اهل سنت در رابطه با موعود و منجی انسان ها را بنویسید؟

۲۸. عقیده شیعیان در رابطه با موعود و منجی انسان ها را بنویسید؟

۲۹. مشخص بودن پدر و مادر امام زمان (ع) چه فایده ای دارد؟

۲۷ (در کتاب‌های حدیثی اهل سنت تأکید شده که امام «مهدی» علیه السلام از نسل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت فاطمه علیها السلام است، البته آنان معتقدند که امام مهدی علیه السلام هنوز به دنیا نیامده است.) ۲۷

۲۸ (ما شیعیان، بنا بر سخنان صریح پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام، معتقدیم که موعود و منجی

انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است و با توجه خاص خداوند، به حیات خود ادامه می‌دهد تا اینکه به اذن خداوند ظهور می‌کند و حکومت جهانی اسلام را تشکیل می‌دهد.) ۲۸

۲۹ (مشخص بودن پدر و مادر امام زمان علیه السلام، این فایده را دارد که اگر ماجراجویان فریکاری بخواهند

خود را مهدی موعود معرفی کنند، به زودی شناخته می‌شوند و مردم هوشیار، فریب آنها را نمی‌خورند.) ۲۹

اعتقاد به زنده بودن آن حضرت و حضور ایشان در جامعه، دارای فواید زیر است:

۳۰ (اول اینکه، پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند و از سوی

دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند.

دوم اینکه، جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد.) ۳۰

مسئولیت‌های منتظران

اکنون بینیم ما دوستان و پیروان حضرت چه وظایفی در دوران غیبت بر عهده داریم:

۳۱ (۱- تقویت معرفت و محبت به امام:

پیامبر و امام از پدر و مادر نیز برای مؤمنان مهربان‌ترند و آنان که چنین معرفتی را به دست آورده‌اند،

محبت بیشتری به پیامبر و امام دارند.) ۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در سخنانی ضمن معرفی همه امامان،

درباره امام عصر علیه السلام می‌فرماید:

«هرکس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل

و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت

امام عصر علیه السلام را بپذیرد.»^۱

۳۳ (شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی، آشنایی با شیوه

حکومت‌داری ایشان به هنگام ظهور، آشنایی با ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین علیهم السلام از عوامل مؤثر در

شناخت و محبت به امام زمان علیه السلام و از بین رفتن تردیدهاست.) ۳۳

۱- تاریخ بخاری، ج ۳، ص ۲۴۳؛ المهدی، سیدصدرالدین صدر، ج ۴، ص ۱۰۷ و مستدرک، حاکم نیشابوری، ج ۴، ص ۵۵۷.

۲- بحار الانوار، مجلسی، ج ۳۶، ص ۲۹۶.

۳۰. اعتقاد به زنده بودن حضرت مهدی و حضور ایشان در جامعه چه فوایدی دارد؟

۳۱. مسئولیت‌های منتظران در عصر غیبت کدامند هر کدام را توضیح دهید؟

۳۲. طبق سخن پیامبر شرط ملاقات با خدا با ایمان کامل و رضایت او از ما چه چیزی است؟ پاسخ: پذیرفتن

ولایت و محبت امام عصر (ع)

۳۳. عوامل مؤثر در معرفت و محبت به امام زمان (ع) و از بین بردن تردیدها کدامند؟

۳۴. سه مورد از دستورات حضرت مهدی که پیروان آن به دنبال انجام آن هستند کدامند؟

۳۵. یک مورد از علائم پیروی از امام زمان (ع) را بنویسید؟

۳۶. امام علی (ع) شروط بیعت امام زمان با افرادی که خواهان بیعت با او هستند را چگونه معرفی می کند؟

تفکر در حدیث

با توجه به توضیحات قبل، با تفکر در این حدیث بگویید ما چگونه می توانیم امام زمان خویش را بشناسیم؟

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛

مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ هَر كَسْ بَمِيرِد وَ إِمَامَ زَمَانِ خُود رَا نَشَانَسِدْ،
مَاتَ مَيْتَةً جَاهِلِيَّةً^۱ به مرگ جاهلی مرده است.

ضرورت شناخت امام معصوم در زمان خود
بیانگر تقویت معرفت و محبت به امام از مسئولیت های منتظران
بیانگر ضرورت وجود امام پس از پیامبر (ص)

۱. مطالعه تاریخ زندگانی و سرگذشت و سیره امام (خصوصیات در باب فضایل و خصوصیات آن) ۲. مطالعه و تفکر در سخنان ایشان ۳. شناخت خدا (با شناخت خداوند و صفات او می توان انسان های کامل را نیز شناخت)

۳۱ (۲) - پیروی از فرمان های امام عصر عَلَيْهِ السَّلَام : منتظر حقیقی تلاش می کند که در عصر غیبت، پیرو

امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند) رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرماید: **اشاره به پیروی از فرمان های امام عصر (ع) از مسئولیت های منتظران**

«خوشا به حال کسی که به حضور «قائم»^{۳۱} برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد»^{۳۲}.

۳۴ (مراجعه به عالمان دین، عمل به احکام فردی و اجتماعی دین و مقابله با طاغوت) از جمله دستورات

امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام است که پیروان آن حضرت به دنبال انجام آن هستند. به عنوان نمونه، (تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و برکنار کردن حاکمان ستمگر یکی از علائم پیروی از امام عصر عَلَيْهِ السَّلَام است.)^{۳۵}

۳۱ (۳) - آماده کردن خود و جامعه برای ظهور : منتظر، عصر غیبت را عصر آماده باش برای یاری

امام می داند و خود را سربازی برای یاری آن حضرت به حساب می آورد. او هر لحظه منتظر است ندای امام عَلَيْهِ السَّلَام در جهان طنین انداز شود و مردم را برای پیوستن به حق فراخواند)^{۳۱}

امام علی عَلَيْهِ السَّلَام درباره کسانی که با امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام بیعت می کنند، می فرماید:

۳۶ («امام با این شرط با آنها بیعت می کند که در امانت خیانت نکنند، پاک دامن باشند، اهل دشنام و

کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خون ریزی نکنند، به خانه ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده زیست باشند و بر مرکب های گران قیمت سوار نشوند، لباس های فاخر نپوشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت رانی نباشند، شراب ننوشند، به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند ... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند»)^{۳۶}

بیانگر آماده کردن خود و جامعه برای ظهور از مسئولیت های منتظران

۲- «قائم» یکی از لقب های امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام و به معنای قیام کننده است.

۳۷. چه کسانی می توانند در هنگام ظهور حضرت مهدی (ع) ویژگی های مورد نظر ایشان را داشته باشند؟

۳۸. کسانی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کنند در روز ظهور عملکردشان چگونه خواهد بود؟

۳۹. به اعتقاد جامعه شناسان پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ به چه عواملی وابسته بوده است؟

فیلم (۲): چگونه زمینه ساز ظهور شویم؟

اما چه کسانی می توانند در هنگام ظهور این ویژگی ها را داشته باشند؟
۳۷ (کسانی که قبل از ظهور آن امام، در صحنه فعالیت های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل، در جبهه حق حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی هایی همچون شجاعت، عزت نفس و پاک دامن را در خود پرورانده باشند) ۳۷
۳۸ (کسی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کند و در صحنه نبرد حق طلبان علیه مستکبران حضور نداشته باشد، در روز ظهور، به علت عدم آمادگی، مانند قوم موسی علیه السلام به امام مهدی علیه السلام خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما اینجا می نشینیم».) ۳۸
همان طور که برخی جامعه شناسان گفته اند، پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ، به دو عامل وابسته بوده است:

۳۹ (۱- گذشته سرخ؛ یعنی اعتقاد به عاشورا،

آمادگی برای شهادت و ایثار.

۲- آینده سبز؛ یعنی انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر علیه السلام) ۳۹

یاران امام، پیشتازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی اند. هسته

مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر علیه السلام تعدادی از آنان از زنان اند.^۱

همچنین در احادیث آمده است که بیشتر یاران امام را جوانان تشکیل می دهند.^۲

فیلم (۳): ویژگی یاران امام زمان علیه السلام

بیشتر بدانیم

رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره ویژگی های منتظران می فرماید:
انتظاری که از آن سخن گفته اند فقط نشستن و اشک ریختن نیست؛ انتظار به معنای این است که ما

۱- اشاره به آیه ۲۴ سوره مائده.

۲- بحار الانوار، مجلسی، ج ۵۳، ص ۲۲۳.

۳- الغیبه، نعمانی، ص ۱۰۷.

۳۸. چرا در انتظار ظهور بودن، از برترین اعمال عصر غیبت است؟

۳۹. چه چیزی لازمه ی انتظار برای ظهور امام عصر (ع) است؟ پاسخ: دعا برای ظهور امام عصر (ع)

۴۰. امام عصر (ع) در چه زمانی و در چه شرایطی ظهور می کنند؟

باید خود را برای سربازی امام زمان علیه السلام آماده کنیم. سربازی امام زمان کار آسانی نیست. سربازی منجی بزرگی که می خواهد با تمام مراکز قدرت و فساد بین المللی مبارزه کند، احتیاج به خودسازی، آگاهی و روشن بینی دارد. ما نباید فکر کنیم که چون امام زمان علیه السلام خواهد آمد و دنیا را پر از عدل و داد خواهد کرد، امروز وظیفه ای نداریم. نه، برعکس. ما امروز وظیفه داریم در آن جهت حرکت کنیم تا برای ظهور آن بزرگوار آماده شویم.

۳۱ (۴) — دعا برای ظهور امام: در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است: (زیرا فرج و گشایش واقعی برای دین داران با ظهور آن حضرت حاصل می شود) ^{۳۸} امیر مؤمنان علیه السلام می فرماید: «منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است»^۱.
بیانگر دعا برای ظهور امام از مسئولیت های منتظران
لازمه این انتظار، دعا برای ظهور امام عصر علیه السلام است.

نگاهی به جامعه مهدوی

۴۰ ( ) امام عصر علیه السلام زمانی ظهور می کند که مردم جهان از همه مکتب های غیر الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید شده اند و با تبلیغی که منتظران واقعی کرده اند، دل های مردم به سوی آن منجی الهی جلب شده است) ^{۴۰} بیشتر مردم همین که ندای امام و طرفداران ایشان را می شنوند، با شوق به سوی آن حضرت می شتابند. اما مستکبران و ظالمان در مقابل امام می ایستند که در نهایت شکست می خورند و حکومت جهانی امام تشکیل می شود. با تشکیل حکومت امام عصر علیه السلام همه اهداف انبیا تحقق

می یابد. در میان این اهداف به چند مورد آن اشاره می کنیم. ^{۴۱} بیانگر عدالت گستری از اهداف تشکیل حکومت امام عصر (ع)

۴۲ (۱) — عدالت گستری: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «با ظهور امام عصر علیه السلام خداوند زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد، بعد از اینکه از ظلم و جور پر شده باشد»^۲.

در جامعه مهدوی، قطب مرفه و قطب فقیر، طبقه مستکبر و طبقه مستضعف وجود ندارد. امام باقر علیه السلام درباره وضعیت اقتصادی مردم پس از ظهور، می فرماید: «آن چنان میان مردم مساوات برقرار می کند که نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات داده شود»^۲.

۲ — آبادانی: برکت و آبادانی همه سرزمین ها را فرا می گیرد. برای مثال، اگر کسی سرزمین های بین عراق و شام را که بسیاری از قسمت های آن در حال حاضر کویری است، ببیناید، همه را سرسبز و خرم خواهد دید.^{۴۲}

۴۱. چه زمانی همه اهداف انبیای الهی تحقق پیدا می یابد؟ پاسخ: با تشکیل حکومت جهانی امام مهدی (ع)

۴۲. اهدافی که در جامعه حضرت مهدی (ع) با تشکیل حکومت جهانی محقق می شوند کدامند؟ توضیح دهید؟

پاسخ سوال سه: یعنی شخصی که منتظر موعود و مصلح جهانی است ابتدا باید از خود شروع کند و با انجام اعمال صالح خود و دیگران را برای آمدن موعود و اصلاح جامعه جهانی آماده نماید تا زمینه ظهور فراهم شود.

۴۲) ۳- شکوفایی عقل و علم: این دوران زمان کامل شدن عقل‌های آدمیان است و با لطف و توجه

ویژه‌ای که امام زمان علیه السلام به همه انسان‌ها می‌کند عقل آنان کامل می‌شود.^۱

۴- امنیت کامل: در آن دوران، اگر کسی از شرق یا غرب عالم، شب یا روز، زن یا مرد و به تنهایی به

سمت دیگر حرکت کند، احساس ناامنی و ترس نمی‌کند^۲، از دزدی اموال و ثروت دیگران خبری نیست.

۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال: از همه موارد فوق مهم‌تر اینکه، در جامعه مهدوی زمینه‌های

رشد و تکامل همه افراد فراهم است. انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه

تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آنها تعیین

کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند) **۴۲**

پاسخ سوال ۱: آینده‌ی تاریخ از آن بندگان صالح و حاکمیت مستضعفان همراه با پیروزی

اندیشه و تحقیق

جبهه‌ی حق بر باطل می‌باشد.

۱- از دیدگاه قرآن کریم، آینده‌ی تاریخ از آن چه کسانی است؟

۲- معتقد بودن به انتظار، چه تأثیرهایی بر شخصیت فرد منتظر دارد؟

۳- این جمله را تحلیل کنید: «منتظران مصلح، خود باید صالح باشند».

پیشنهاد

۱- یکی از دعا‌های مهمی که ارتباط ما را با امام عصر علیه السلام تقویت می‌کند، دعای عهد

است. این دعا را در کتاب مفاتیح الجنان بیابید؛ آن را مطالعه کنید و ببینید که در این دعا

چه عهدی مطرح شده است.

مشتاق و منتظر امام زمان علیه السلام این گونه با خود نجوا می‌کند:

عمری است که از حضور او جانانیم
او منتظر است تا که ما برگردیم
در غربت سرد خویش تنها مانسیم
ماییم که در نصیب کبری مانسیم

و از عدم آمادگی خود و جامعه سخن می‌گوید که: **ضرورت ایجاد تحول در خود برای ظهور امام زمان (ع)**

قطعه گمشده‌ای از پر پرواز کم است
این همه آب که جاری است ز قیونوس است
یازده بار شمردیم و یکی باز کم است
عرق شرم زمین است که سر باز کم است

پاسخ سوال دو: الف) انسان منتظر هدف و آرمان خود را می‌شناسد و یقین دارد که روزی این هدف در جهان تحقق می‌یابد از این رو همواره برای رسیدن جامعه به چنین هدفی تلاش می‌کند از این رو انسان منتظر فردی فعال و با نشاط است که امید به آینده‌ی زیبا دارد.

ب) فرد منتظر برای جلب رضایت حضرت مهدی (ع) تلاش می‌کند و سعی می‌کند صفات و ویژگی‌هایی پیدا کند که در

زمره یاران حضرت قرار گیرد